

Становище на Комитета на регионите относно „Бъдещето на инициативата „Европейска столица на културата“

(2012/С 113/05)

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

- признава, че ЕСК е ценна проява, която изтъква богатството, многообразието и общите аспекти на европейските култури, като отбелязва, че програмата „ЕСК“ има особен принос за възникването на европейска идентичност в периода на бърз културен растеж на Европейския съюз;
- посочва, че поради нарастващия престиж на това отличие културата заема важно място в политическите програми на държавите членки, регионите и градовете;
- отново изтъква убеждението си, че разбирането за межкултурен диалог, свързан със социалното и териториално сближаване, може да спомогне за утвърждаване на основните ценности на личния, социалния и гражданския живот като солидарност, отговорност, толерантност, уважение; той може също да насърчи способността за общуване между хора и групи от различни култури и да допринесе за тяхното солидарно съвместно съжителство;
- отбелязва, че в обявените за ЕСК градове секторът на културата отбелязва значително развитие и нараства участието в културни прояви, особено сред младите хора;
- подчертава, че ЕСК трябва да бъде процес, при който местната публика се възпитава чрез образователни програми, действия, изискващи участие, и повишена информираност по местни и европейски въпроси.

Докладчик Anton ROMBOUITS (NL/ЕНП), кмет на 's-Hertogenbosch**I. ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ**

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

Общ контекст

1. приветства факта, че Комисията работи по нова правна рамка за инициативата „Европейска столица на културата“ (ЕСК) и че през 2010-2011 г. проведе онлайн консултация и публично заседание. Отново заявява ангажимента си да допринесе към обсъждането, както се посочва в становището относно „Предложение за решение на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Решение 1419/1999/ЕО за установяване на действията на Общността „Европейска столица на културата“ за периода 2005-2019 г.“⁽¹⁾;

2. подчертава, че е важно програмата „ЕСК“ да продължи и след 2019 г.;

3. признава, че ЕСК е ценна проява, която изтъква богатството, многообразието и общите аспекти на европейските култури, като отбелязва, че програмата „ЕСК“ има особен принос за възникването на европейска идентичност в периода на бърз културен растеж на Европейския съюз;

4. посочва, че поради нарастващия престиж на това отличие културата заема важно място в политическите програми на държавите членки, регионите и градовете. Освен това изследванията и инвестициите в културата са важно средство за гарантиране на благополучие и социално сближаване в градовете и регионите, както и на национално и европейско равнище;

5. смята, че предоставянето на младите хора на възможност за участие в различни културни прояви разширява техния хоризонт и им помага да преодолеят своите предразсъдъци и страхове по отношение на чуждото и непознатото, като по този начин допринесе за мултикултурния диалог;

6. отново изтъква убеждението си, че разбирането за междукултурен диалог, свързан със социалното и териториално сближаване, може да спомогне за утвърждаване на основните ценности на личния, социалния и гражданския живот като солидарност, отговорност, толерантност, уважение, стремеж към социален прогрес и разбиране за социалното и културното многообразие; той може също да насърчи способността за общуване между хора и групи от различни култури и да допринесе за тяхното солидарно съвместно съжителство⁽²⁾;

7. признава, че програмата „ЕСК“ има дългосрочно икономическо, социално и културно въздействие; отличията дава значителен тласък на творческия сектор, който сам по себе си изпълнява важна икономическа роля в Европа и се явява икономически двигател за други сектори;

8. отбелязва, че в обявените за ЕСК градове секторът на културата отбелязва значително развитие и нараства участието в културни прояви, особено сред младите хора;

9. подчертава, че местните и регионалните власти най-добре разбират положението в градовете, обявени за Европейски столици на културата или кандидати за това отличие, и са в най-добра позиция да допринесат за замислянето и осъществяването на инициативата „ЕСК“ при пълно зачитане на принципа на субсидиарност; освен това в повечето държави членки местните и регионалните власти носят пряка отговорност за осигуряването на добра организация и доброто провеждане на културните прояви и поради това разполагат с много знания и опит, които могат да спомогнат за намиране на иновационни и творчески подходи;

Препоръки

A. Продължаване и укрепване на инициативата „столица на културата“

10. споделя заключението на Европейската комисия, че званието ЕСК продължава да бъде ценено високо и способства за създаването на мащабни културни програми и оказва значително въздействие⁽³⁾; по тази причина отправя призив за продължаването на инициативата, за да може тя да продължи да насърчава гражданското участие и дългосрочното развитие; отбелязва, че за периода след 2019 г. програмата „ЕСК“ би следвало да се стреми да възприеме по-балансиран подход към културата, която трябва да бъде подкрепяна не само като средство за осигуряване на материално и измеримо възвръщане на инвестициите, но и заради присъщата ѝ стойност;

11. изразява мнение, че програмата „ЕСК“ може да допринесе за изграждането на бъдеща Европа. Трябва да се обърне внимание на тенденции като национализъм, индивидуализъм и консумеризъм, както и на рушащата се социална инфраструктура. Глобализацията, повишената мобилност и отворените граници разширяват нашите познания за света. Европейците са „граждани на света“, но същевременно искат техните собствени местни култури да бъдат защитени и подкрепяни. Европа следва да даде възможност за разцвет на местните култури, като същевременно се развива приобщаваща европейска идентичност; промишлените, социалните и екологичните иновации са от жизненоважно значение за повишаване на европейската конкурентоспособност, която ще способства за укрепване на териториалното сближаване;

12. отбелязва, че програмата „ЕСК“ трябва да се основава на случващото се в местните и регионалните културни средища, като участието на гражданите и всички публични и частни лица, работещи по места по време на всички етапи от проекта, е решаващо; подчертава, че ЕСК трябва да бъде процес, при

⁽¹⁾ CdR 393/2003 fin.

⁽²⁾ CdR 251/2008 fin.

⁽³⁾ Последваща оценка на събитието „Европейски столици на културата“ за 2010 г. (Есен за областта Рур, Печ и Истанбул) COM(2011) 921 final.

който местната публика се възпитава чрез образователни програми, действия, изискващи участие, и повишена информираност по местни и европейски въпроси. Европейските столици на културата трябва да участват по-активно в дейностите и инициативите, провеждани от ЕС с цел изпълнение на настоящите или бъдещите му програми в областта на културата, като постепенно се включва възможността дори да се превърнат в места на провеждането им;

13. признава, че инициативата „ЕСК“ е доказала своята ефективност в разработването на програми, стимулиращи приобщаването и межкултурния диалог, и отбелязва, че голяма част от проявите, организирани досега в рамките на тази инициатива, са проведени в градове, изправени пред предизвикателствата на социалното сближаване и интеграция; достъпът до културни прояви е особено важен за увеличаване на отговорността и гражданското съзнание, личното и колективното благосъстояние, социалната мобилност, солидарността и др. Като се има това предвид, в основата на програмата „ЕСК“ трябва да бъдат поставени гражданите и гражданското общество;

14. отново изразява своята увереност, че секторът на културата играе важна роля за постигането на целите на стратегията „Европа 2020“. Комитетът обръща внимание на огромните възможности, които културният туризъм предлага за икономическото развитие на много региони. Въпреки това предупреждава да не се акцентира единствено върху икономическото значение на културата. Също толкова важно е и значението на културата за създаване на добра и динамична жизнена среда, която е предпоставка за развитието ⁽⁴⁾;

15. подкрепя идеята, че използването на инструмента „ЕСК“ трябва да продължи и след 2019 г., и предлага той да бъде развит по такъв начин, че да даде възможност за съсредоточаване върху търсенето и откриването на многостранната/-ите културна/-и идентичност/-и на европейците. За тази цел съдържанието на програмата трябва да бъде по-открито към други неевропейски култури и партньори, за да се акцентира още по-ефективно върху ценността и богатството на европейските култури;

Б. Многогодишен контекст

16. отбелязва, че през последните 25 години ЕСК прерасна от летен фестивал в целогодишна културна проява, включваща важни елементи от културното, социалното и икономическото развитие. Някои градове разшириха обхвата на ЕСК, като включиха в него годините преди и след проявата. Този подход се оказва много успешен за насърчаване на участието на местното население в самата година на ЕСК, за стимулиране на културното развитие и участие и за изграждане на международна осведоменост и сътрудничество;

17. отново заявява, че многогодишният подход се оказва успешен, тъй като допринася за консолидирането на ползите

за града и региона, както и на новите (европейски) мрежи, създадени във връзка с инициативата „ЕСК“. Особено в настоящия период на финансов натиск той спомага и да се гарантира, че инвестициите в културата ще продължат да заемат своето място в политическата програма в дългосрочен план. Използваният понастоящем критерий за „града и гражданите“ изисква проявата да е устойчива и да бъде неразделна част от дългосрочното културно и социално развитие. Въпреки това повечето ЕСК все още насочват вниманието си към организирането на културни събития през годината. Тук положителен принос може да окаже едно по-структурирано сътрудничество между настоящите, миналите и бъдещите европейски столици на културата;

18. отново изразява своето мнение, че градовете трябва да използват проявата като част от дългосрочна стратегия за развитие, за да насърчат по-устойчиви подходи към културното развитие и да акцентират върху въздействието и наследството на градовете, обявени за ЕСК, както се посочва в становището относно *„Предложение за решение на Европейския парламент и Съвета за установяване на действията на Общността „Европейска столица на културата“ за годините 2007-2019“*; за да се развият тези дългосрочни стратегии и да се отговори на новите предизвикателства на местно и регионално равнище, подчертава целесъобразността от изготвяне и развитие на консенсусни културни политики, в средносрочен и дългосрочен план — това е възможно само при наличие на ясна институционална воля и пълноценното участие на публични и частни обществени участници;

19. признава, че един град се определя за ЕСК за една конкретна година; припомня колко е важно дейностите да се поставят в многогодишен контекст и да станат част от дългосрочна политика в областта на културата, икономиката, социалната сфера и устройството на територията;

20. подчертава, че държавите членки трябва да отделят цялото необходимо внимание на проекта за европейска столица на културата, по-специално що се отнася до неговата жизнеспособност. Всяка заинтересована държава членка следва да подкрепи в нужната степен всеки отделен проект за европейска столица на културата и да го включи в дългосрочната си политика и стратегия;

В. Насърчаване на участието на околния район

21. признава, че програмата „ЕСК“ еволюира и по отношение на участващите градове и региони. По време на първоначалния етап държавите членки обикновено номинираха столици или други големи градове. Впоследствие с времето това отличие започна все по-често да се присъжда на по-малки градове (вторите по големина градове или регионални културни центрове). Поради тенденцията да се кандидатират по-малки градове нарасна необходимостта от ангажирането на регионите, в които те се намират. Големите и малките градове са средища, те са центрове на търговията, промишлеността, образованието или управлението; разположени са централно и отразяват характера на регионите, в които се намират. Отбелязва, че това развитие

⁽⁴⁾ CdR 172/2007 fin.

получи признание посредством включването на регионалното измерение в програмата „ЕСК“ след 2007 г.; поради това подчертава добавената стойност на регионалния подход към ЕСК; включително обмисляне на възможността за номиниране на регион, при което регионът остава основният културен акцент под отговорността на главния град в дадения регион.

22. подчертава, че за в бъдеще градовете кандидати трябва да бъдат насърчавани в още по-голяма степен да включват околния регион – или дори еврорегион, когато градовете са гранични – в програмата „ЕСК“ чрез разработване на споразумения за партньорство, гарантиращи извършването на общата работа във всички етапи от инициативата; признава, че е важно да има стабилна управленска система, която да гарантира устойчивостта на политическия и финансов ангажимент. Основни елементи на управленската система трябва да бъдат силната политическа подкрепа от всички партии, гарантиране на бюджета, художествената независимост и участието на гражданите;

23. посочва жизненоважната роля на мрежите и творческите градове в рамките на отворена иновативна екосистема в съвременните икономики, тъй като градовете, регионите, академичните/изследователските учреждения и предприятията все по-често си сътрудничат по стратегически въпроси, за да реализират икономии от мащаба и обхвата, да разпространяват знанието и да координират планирането на инфраструктурата; призовава местните и регионалните власти да участват активно в изготвянето на законодателни рамки и програми за финансиране;

24. припомня значението на европейското измерение на проявата⁽⁵⁾; изразява съгласие, че програмата „ЕСК“ е насочена към насърчаване на европейското сътрудничество, подчертаване на богатството на европейската култура, ангажиране и мобилизиране на гражданите; отново заявява, че насърчаването на активното участие на околните територии в програмата „ЕСК“ би способствало за популяризирането на тази цел и би гарантирало, че положителните въздействия ще се почувстват в (по-широк) регионален контекст;

25. отново припомня, че Европейската комисия би трябвало да следи внимателно новите развития на инициативата „ЕСК“, да ги изучава подробно и да дава своята подкрепа; припомня, че при изготвянето на своите програми Европейската комисия следва да отчети по подобаващ начин културния потенциал на градските и регионалните партньорства, които са от голямо значение за обществото като цяло, и да използва новите качествени развития⁽⁶⁾;

Г. Насърчаване на участието в предварителния подбор

26. признава, че ЕСК е една от най-успешните програми на ЕС, тъй като дава безпрецедентна възможност на града домакин и на региона, в който той се намира, и дори на градовете кандидати, да направят културен, социален и икономически скок, като за няколко години извършат преобразувания, които обикновено изискват едно поколение;

27. затова насърчава стимулирането на участието на широк кръг кандидати в надпреварата за присъждането на отличието

„ЕСК“; отбелязва, че опитът, натрупан през последните години, показва, че дори самото кандидатстване има положително въздействие върху градовете кандидати, което се изразява в допълнителни икономически ползи и подобряване на имиджа. Съревнованието за отличието създава също така нови (международни) мрежи и подобрява сътрудничеството между партньорите в региона;

28. признава проблемите, пред които са изправени държавите членки и системата на европейското жури и които произтичат от необходимостта да се разглеждат кандидатурите на все по-голям брой градове, нарастващите разходи за кандидатстване и организационните въпроси, свързани със съревнованието. Комитетът приканва Комисията да отчете нарастващия брой кандидатури като положителен факт и да го вземе предвид в процедурата за подбор след 2019 г.;

29. подчертава, че Европейската комисия, държавите членки и градовете кандидати трябва да си сътрудничат тясно, за да повишат осведомеността за това отличие в градовете и регионите. Комисията би трябвало да продължи да изгражда стойността на марката „ЕСК“, държавите членки – да оповестяват широко провеждането на конкурс на национално равнище, а градовете имат особена отговорност да използват преките си контакти с гражданите, за да обясняват и онагледяват ползите от инициативата. Наистина, ако гражданите не разбират ясно целите на отличието „ЕСК“, е трудно за един град да спечели обществена подкрепа за кандидатурата си. Това може да възпре някои потенциални кандидати от участие в съревнованието за отличието;

30. посочва, че е желателно да има по-солидна рамка за съревнованието; предлага то да се организира по такъв начин, че всички кандидатстващи градове да допринасят за развитието на културата на европейско, национално и/или регионално равнище. Дейностите, предвидени в рамките на кандидатстването, могат да бъдат замислени по такъв начин, че да покажат как всеки един град или регион би допринесъл за целите на националната политика в областта на културата, и биха могли да включват ангажимент от страна на всички градове за продължаване на тази работа през годините, които остават до присъждането на отличието „ЕСК“, независимо от това кой ще бъде определен за „победител“. По-ясна рамка за съревнованието би способствала за намаляване на търканията между градовете и регионите и би помогнала на кандидатите да допринесат за изпълнението на по-обща европейски и национални програми. По същество това означава стимулиране на здравословно разбиране за сътрудничество в процеса на съревнование;

31. призовава Комисията да насърчава държавите членки да осигуряват чрез своите национални власти и институции цялата необходима подкрепа на града, избран за столица на културата;

Е. Процедура за подбор

32. подкрепя системата за ротация на държавите членки, в които понастоящем се връчва отличието „ЕСК“ (от 2007 г. насам), като признава, че тя гарантира равни шансове на малките градове и държави членки да са носители на отличието въпреки бюджетните ограничения;

⁽⁵⁾ CdR 393/2003 fin.

⁽⁶⁾ CdR 172/2007 fin.

33. призовава Европейската комисия да обмисли повторното въвеждане в новото правно основание за ЕСК възможността градовете в страни, които не са членки на ЕС, да кандидатстват за придобиване на званието; опитът от Истанбул 2010 г. насочва в тази посока ⁽⁷⁾;

34. отново заявява, че представителят на КР в журито трябва и напред да остане един от членовете на избираема длъжност, каквато беше стандартната практика в миналото, но все пак признава, че участието в журито не е почетна длъжност, а предполага значително работно натоварване и голяма отговорност спрямо градовете кандидати; отправя искане Комисията да утвърди ролята на Комитета на регионите в комисията за мониторинг и тази комисия да продължи да играе активна роля за гарантиране на развитието на синергии между културните програми на определените градове още на етапа на подготовка на програмата ⁽⁸⁾. Желателно е да се изготвят по-обективни критерии за оценка, от които неизбраните градове да могат да извлекат поука, и които бъдещите градове кандидати да могат да използват за ориентир.

Брюксел, 15 февруари 2012 г.

Председател
на Комитета на регионите
Mercedes BRESSO

⁽⁷⁾ Последваща оценка на събитието „Европейски столици на културата“ за 2010 г. (Есен за областта Рур, Печ и Истанбул) COM(2011) 921 final.

⁽⁸⁾ CdR 251/2005 fin.